

Projektnamn: NOVA – Natur, Omställning, Vatten och Aktivitet i Gråbo Ängar

Sammanfattning

Projektet **NOVA – Natur, Omställning, Vatten och Aktivitet i Gråbo Ängar** syftar till att anlägga två multifunktionella dagvattendammar i området Gråbo Ängar i Visby. Dammarna ska hantera dagvatten från nya bostadsområden, samtidigt som de bidrar till ökad biologisk mångfald och skapar en lärande miljö för boende och skolor i området. Projektet genomförs av Region Gotland. Gotlandshem är en viktig lokal aktör som hålls informerad under arbetets gång.

På lång sikt kommer dammarna att utgöra en viktig del av den gröna infrastrukturen i en växande stadsdel. Projektet stärker flera miljömål, och förväntas bidra till en hållbar stadsutveckling där naturbaserade lösningar integreras i bebyggelsen. Genom lokalt engagemang och tydlig ansvarsfördelning för drift och skötsel skapas förutsättningar för varaktigt naturvårdsarbete i urban miljö.

Syfte

Projektet syftar till att anlägga två dagvattendammar vid området Gråbo Ängar. Dagvattendammarna ska hantera de vattenflöden som kan uppstå från de närliggande bostadsområdena som kommer att byggas på Gråbo. Arbetet är en del av ett pågående exploateringsprojekt, där dagvattendammarna kommer ha en central roll för både biologisk mångfald, klimatanpassning och naturvärden i stadsmiljö. Dammarna kommer även skapa en lärande miljö om vatten, natur och djur för boende, besökare och de många skolor och förskolor som finns i området.

Bakgrund

Dagvattendammarna är en del av exploateringsprojektet Gråbo och yttre Furulund, i vilket uppförande av drygt 450 bostadslägenheter ska genomföras. Exploateringen kommer medföra att andelen grönyta minskar. Av denna anledning är det särskilt viktigt att göra insatser för att skapa nya och attraktiva grönområden för rekreation, samt göra insatser för att tillvarata de befintliga naturvärden som finns i området idag.

Ett led i detta blir utveckling av Gråboparken som omgestaltas för att höja kvalitéerna i de grönområden som blir kvar. Ett stort antal träd och buskar kommer att planteras och en trädgårdslund kommer att anläggas mitt i parken. I detta område finns en ambition om att anlägga två dagvattendammar som ska vara multifunktionella. Dels ska de ta hand om dagvatten som kommer från den nya bostadsbebyggelsen, dels utvecklas för att stärka den biologiska mångfalden i området och vara en attraktiv och lärande rekreationsyta för de som lever, verkar och besöker området. I det direkta närområdet finns flera skolor och förskolor som kommer kunna nyttja parken och dammarna som en pedagogisk miljö.

Både den södra och norra dammen ska vara täta och bestå av en djupare del för sedimentering av partiklar. En öppen vattenspegel med en permanent vattenyta på 500 mm djup samt en grundare del med filtrerande vegetation. Val av vegetation kommer göras i ett senare skede. Huvudsyftet med dagvattendammarna är att rena och fördröja dagvatten i området.

Dagvattnet från Liens parkering leds till den norra dammen och vattnet från det nya bostadsområdet leds till den södra dammen. Runt dagvattendammarna kommer befintlig vegetation att bevaras. Säkerheten av vattnet att komma ses över i projektet. Under den nya lokalgatan som ska anläggas intill dammen kommer ett kryprör för mindre djur att anläggas så att de inte passerar trafikerad väg.

Lokala aktörer

Projektet kommer genomföras av Region Gotland, i samarbete mellan funktioner på Teknikförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen. Själva anläggningen kommer att genomföras av en totalentreprenad som sker genom en entreprenadupphandling i enlighet med LOU. Det kommunala bostadsbolaget Gotlandshem är en viktig aktör i närområdet som kommer hållas informerade under projektets gång.

Projektets bidrag till miljö kvalitetsmålen och långsiktigt och varaktigt naturvårdsarbete i kommunen

Projektet bidrar främst till miljö kvalitetsmålen "**Levande sjöar och vattendrag**", "**Myllrande våtmarker**" och "**Ett rikt växt- och djurliv**", genom att skapa nya vattenmiljöer med höga naturvärden mitt i en växande stadsdel. Dammarna fungerar som livsmiljö för vattenlevande insekter, groddjur och växter, samt ger förutsättningar för ekologisk spridning och variation i ett annars urbaniserat landskap.

Dessutom stärks målen "God bebyggd miljö" och "Begränsad klimatpåverkan" genom att dagvattnet tas om hand på ett hållbart sätt och integreras i stadsbilden med rekreativa, pedagogiska och estetiska värden. Dammarna blir en naturlig del av Gråboparken, som utformas för att möta behov hos både människor och natur.

Projektet har förutsättningar att ge varaktig effekt eftersom dammarna kommer att vara en integrerad del av den framtida stadsstrukturen, med ansvar för drift och skötsel hos Region Gotland. Ansvar för långsiktig förvaltning och skötsel av dagvattendammarna bedöms uppgå till en försumbar kostnad i relation till de ekosystemtjänster som genereras.

Genom att dagvattendammarna utformas för flera funktioner – ekologiska och sociala – skapas en attraktiv gestaltad livsmiljö, kombination med det lokala engagemang som projektet avser att väcka, särskilt hos skolor och boende, läggs grunden för ett långsiktigt och levande naturvårdsarbete i stadsmiljö.

Projektets långsiktiga effekter

Anläggningen av två dagvattendammar vid Gråbo Ängar kommer att ge långsiktiga effekter både ur ett ekologiskt, pedagogiskt och samhällsbyggnadsperspektiv. Dammarna blir centrala element i en stadsnära grönstruktur som annars minskar till följd av omfattande nybebyggelse. Genom att integrera naturbaserade lösningar i stadens tillväxt skapas en balans mellan exploatering och ekosystemtjänster.

Nya habitat för vattenanknutna växt- och djurarter skapas genom projektet, vilket stärker lokal biologisk mångfald och ger ekologisk resiliens. Dammarna bidrar till naturlig vattenrening och utgör samtidigt en viktig klimatanpassningsåtgärd genom att hantera ökade vattenflöden vid skyfall. Socialt fungerar de som rekreativa och pedagogiska miljöer, särskilt i och med närheten till skolor och

förskolor. Barn och ungdomar får här en möjlighet att uppleva och lära om vatten, natur och kretslopp på plats i sin vardag.

Projektet integreras i utvecklingen av Visby och visar hur grön infrastruktur kan få en självklar roll även i tätbebyggda områden. Genom god samverkan inom kommunen och förankring hos berörda aktörer, t.ex. Gotlandshem, skapas strukturer för framtida förvaltning och engagemang. Dammarna kommer därmed inte bara lösa dagvattenhanteringen i området – utan också bidra till en mer hållbar och levande stadsnatur under lång tid framöver.